8-a JARO, N-o 372/373

LEIPZIG, 19. / 11. 1931

ESPERANTO JE LA SERVO DE L' TUTMONDA PROLETARO

SENNACIULO

OFICIALA ORGANO DE SENNACIECA ASOCIO TUTMONDA
KULTURA KAJ INTERHELPA ORGANIZO DE PROLET-ESPERANTISTOJ

APERAS SEMAJNE | REDAKTEJO: 14, av. de Corbéra, Paris 12e. - GVIDANTO: E. Lanti. - SIDEJO DE PLENUM-KOMITATO DE SAT: 23, rue Boyer, Paris 20e. - ADMINISTREJO: R. Lerhner, Kolmstr. 1, Leipzig O 27 (Germanio) | APERAS SEMAJNE

RACIIGO.

En la gazetoj oni multfoje legas pri raciigo en la industrio, terkulturo ktp. La sekvo ĉiam estas pligrandiĝanta senlaboreco, pliakriĝanta mizero ĉe la laboristaro.

Oni povus sin demandi, ĉu ni laboristoj — se eblus — devas kontraŭstari tiun raciigon. Estas laboristoj, kiuj malamas ĉian raciigon, aliaj, kiuj simpatias ĝin. Ili aldonas, ke en la kapitalisma produktadsistemo, raciigo estas malbeno, sed en socialisma ĝi estas beno. En Sovetio oni raciigas la industrion, terkulturon, ktp. k tie ĝi montriĝas kiel beno.

Sed tiel simpla la afero ne estas, laŭ mi. Oni povus imagi, ke, en vera socialisma sociordo, la industrio estos tiel perfekte raciigita, ke du horojn labori sufiĉos. Sed grave estas, ne kiom da horoj ĉiutage ni devas labori, nur: kiom da utilo nia laboro havas por la socio, do kiom da ĝuo ĝi donas al ni. Raciigo estas interesa, ĉar pruvo de homa intelekto. Por mi ĝi tamen estas alcelinda nur, se ni sukcesos redoni al ni la laborĝuon. Laborĝuo certe ne estas nur demando pri labordaŭro aŭ ekonomia problemo. Laboro super la „ruliĝanta rubando" restos monotona, ĉu en kapitalisma aŭ en socialisma produktadsistemo.

Antaŭ nelonge mi legis artikolon de Ilja Erenburg, kiu estas sufiĉe interesa por meriti tradukon. Jen ĝi estas:

„La ruliĝanta rubando.

Dudekkvin mil laboristoj laboras en la fabrikoj de Sitroen (Citroën). Iam ili parolis diverslingve. Nun ili silentas. Kiam oni rigardas iliajn vizaĝojn pli atente, oni rimarkas, ke tiuj homoj venis ĉi tien el diversaj landoj. Ĉi tie estas parizanoj k araboj, rusoj k ĉinoj, bretonoj k provencanoj, hispanoj k poloj, negroj k anamitoj. Iam la polo plugis la kampon, la italo paŝtis siajn ŝafojn, la Don-kozako servis fidele k kredeme la caron. Nun ili ĉiuj laboras super la sama rubando. Ili ne parolas unu kun la alia. Iom post iom ili forgesas pri la senco de la vortoj; vortoj, kiuj estas varmaj kiel la haŭto de ŝafoj aŭ krudaj kiel terbulo de noveplugita kampo.

Desegno de Steinlen.

La muĝado de la maŝinoj surdigas la provencanojn k ĉinojn. Iliaj okuloj iĝas vitrecaj k malserenaj. Ili forgesas pri ĉio surtera: pri la koloro de la ĉielo k pri la nomo de sia naskiĝurbo. Ili daŭrigadas firmigi ŝraŭbojn: la aŭtomobilo ne bruu! La inĝenieroj pensadas, kiel oni povus konstrui perfekte senbruan aŭtomobilon. La aĉetanto estas tiel nervema! Kiuj laboras super la rubando, tiuj ne estas nervemaj; ili ne havas nervojn. Ili havas nur manojn por surmeti radon, firmigi ŝraubon.

La agentoj de Sitroen tambure reklamas por maroj k montoj, por la bordoj de la Lŭar (Loire), por Alpasejoj, por pinarbaroj k ozono. Sed la aero en la laborejoj de Sitroen estas saturita de la maŝinhaladzoj, de venengasoj, malbonodoro de bolantaj oleoj, akraj vaporaĵoj de acidoj, alkoholo, benzino, farboj k lakoj. Metalo estas „elmanĝata" de acidoj — la laboristoj ekhavas haŭterupcion. Metalo estas sable surŝprucigata — la ftizo detruas la vivon de la laboristoj. Metalo estas lakata per aŭtomataj ŝprucigiloj — la laboristoj estas venenataj de la haladzoj. En la fandejoj la okuloj de la laboristoj eklarmas pro la oleoj k sulfuro, iom post iom ili ne plu povas toleri la sunlumon. Sed por kio ili bezonus okulojn, orelojn, la vivon mem? Ili ja havas manojn! Ili laboras super la ruliĝanta rubando!"

Jen kapitalisma raciigo. La socialisma raciigo ne estas krima, kiel estas la kapitalisma, sed ĉu ĝi ne estos enuiga, monotona? Jen, Gekdoj, mia demando. En sia parolado, okaze de la festkunveno antaŭ la Amsterdama Kongreso, K-do Lanti diris:

„La artefariteco jam profunde penetris en la vivon de l'popoloj; ĝis tia grado, ke hodiaŭ stariĝas la demando: ĉu la homo fariĝos sklavo de l' maŝino? aŭ ĉu li sukcesos per prudenta raciigo k taŭga, celkonforma organizigo sklavigi la maŝinon al si? Mi havas la esperon, ke la dua demando estos jese respondata: la homo liberiĝos k sklavigos la maŝinon; ĉia elpensemo venkos ĉiujn naturajn fortojn."

Jen, esperdonaj vortoj, kiuj pleje

trafis min. Sur kio baziĝas la espero de K-do Lanti? Neniu homo povas antaŭdiri la estonton, mi scias, sed kelkfoje oni povas anticipi ĝin. Kiu volas respondi mian demandon, estiĝintan el nebula koncepto pri la sociologio? Eble K-do Lanti mem volas inici min?

SAT-ano 14942.

*

La demando starigita de nia K-do estas tre interesa k eĉ gravega. Por konvene ĝin respondi, sufiĉe ampleksa pritrakto estus necesa. Kaj plie mi konscias, ke pri tiu temo oni povus eĉ trovi argumentojn por pravigi tezojn inter si kontraŭdirajn.

Estas neniu certa pruvo, ke la homaro sin direktas nepre al ia „ora epoko“, prikantita de poetoj. Cetere la antikvuloj difinis tiun epokon en la pasinto, ne en la estonto. Kiam oni konstatas, kiom stulte agas la homoj, estus tre facile imagi, ke nia civilizo sin direktas al disfalo, al pereo per ondoj da venenaj gasoj k disŝutado de baciloj ne malpli mortigaj.

En la antaŭparolo al „Naciismo“ mi jam diris pri la motivoj, sur kiuj sin bazas mia espero: *en la cerboj de l'homoj kreskas la teknika menso, dum malkreskas la mistike spekulativa.* Sed tiu procezo okazas tre, tre malrapide.

Mi limigos mian respondon al la konstato, farita en la ĉi-supra artikolo: La nuna stato de la tekniko ebligas organizi la produktadon tiel, ke *duhora* laborado ĉiutage sufiĉus por ke ĉiu homo povu ĝui komforton k fizikan bonstaton. (Mi diras „fizikan“, tial ke la feliĉo ofte estas grandparte subjektiva afero) — kondiĉe ke la homoj ne elspezu sian energion por konstrui militŝipojn, kanonojn k. a. mortigilojn. Nu, ĉu tiu mallongdaŭra labortempo, eĉ se ĝi estas tede aŭtomata, povas tre domaĝi al la homo? Mi ne kredas. En ĉiu ajn metio, en kiu la laboristo devas uzi iniciativon, se li laboras 8 horojn, estas certe almenaŭ du horoj, dum kiuj li havas iun tedan k ofte tre lacigan manipuladon. Mi spertis tion mem en la meblista fako, k tiam la labordaŭro estis minimume dekhora.

Se oni konsentas, ke ĉiu homo povas sen domaĝo por siaj sano k intelekto fari duhoran tedan laboron, la demando tiam prezentiĝas aliel: Kiel oni organizu la socian vivon por ke ĉiu havu la eblon interese k distre utiligi sian liberan tempon? Ĉiu ja konsentas, ke la *memvola* laborado estas vera distro; oni sekve devas antaŭzorgi, ke la homoj povu *labori* por sia distrado anstataŭ kartludi aŭ amatore fiŝĉasi k. s., se ili preferas la unuan distromanieron. Mi opinias, ke tiu problemo estas solvebla. Ekzistas nenia maleblo, ke ĉiu hejmo enhavu ĉambron, destinatan kiel laborejo. En tia laborejo estas eĉ facile instali elektran forton, per kiu estus funkciigataj diversaj iloj necesaj por produkti malgrandajn objektojn.

Ne necesas havi tre fortan imagpovon por prezenti al si socion, en kiu ĉiu sana homo estus *devigata* oferi du horojn ĉiutage por plenumi tedan laboron, necesan por ke ĉiuj povu ĝui fizikan bonstaton. Post tiu deviga laboro la homoj havu la eblon okupi sian tempon laŭplaĉe; ilia fantazio estu sen ekstera brido; ĉiu havu, ekzemple, la eblon instali k ornami sian hejmon laŭ sia propra gusto. . .

Por ŝtopi la breĉon en la buĝeto de SAT

4. listo:

Amsterdama anarkia grupo (per K-do Wessels)	*fr. fr.*	*70.—*
Stalinano (Paris)	*fr. fr.*	*10.—*
K-dino Louzon, Ita, Vence	*fr. fr.*	*10.—*
Bern Weber, Mainz	*fr. fr.*	*20.—*
A. v. d. Heid, Dortmund	*mk. g.*	*4.—*
Syversen, 5663, Löten	*kr. norv.*	*5.—*
G. v. Dienst, 17 404, Roterd.	*guld.*	*0.40*
v. d. Plas, 16 959, Roterd.	*guld.*	*2.05*
Köckeritz, 77, Dresden	*mk. g.*	*1.25*
Schneider, 5488, Sulzgries	*mk. g.*	*2.50*
Sandberg, 15 324, Landskrona	*mk. g.*	*2.20*
Ramschak, 10 504, Judendorf	*mk. g.*	*0.72*
Ekström, 12 439, Boras	*mk. g.*	*2.10*
Liedermooij, 16 458, Amsterd.	*mk. g.*	*3.40*
Häckel, 1162, Leipzig	*mk. g.*	*3.—*
Larsson (13 191), Persson (13 192), Aldrin (13 619), Persson (13 616), Oskarsson (13 725), Fauhler (13 736), Sundkvist (14 862), ĉiuj en Skoghall, po 2 kr. sved. =	*kr. sved.*	*14.—*
Asp, Karlstad	*kr. sved.*	*2.—*

Ida 10 fr., Ozerée 7 fr., Suzane 5 fr., Kaczka 4 fr., Francis 2 fr., Glodino 5 fr., Glodo 5 fr., Chiland 2 fr., Pâris 10 fr., Meyer 2 fr., Marceau 2 fr., Villa 1 fr., Rachel 4 fr., Blanchard 10 fr., Hamleto 6 fr., Figueras 3 fr., Cachon 10 fr., 1768—5 fr., N. 1 fr., X 5 fr., Arturo 10 fr., ĉiuj en Parizo: 2. listo

sume: fr. fr. 109.—

Sed kiam oni studas tian problemon, senĉese stariĝas demandoj pri detaloj. En la deviga laboro ĉu estu enkalkulata, ekzemple, la produktado de tabako k alkoholo? Ĉu vegetaranoj partoprenu la viandindustrion? Ĉu? ĉu? Centfoje mi povus simile demandi. Kaj al tiaj demandoj oni ne povas trovi alian konvenan respondon ol tiun, ke toleremo devas esti instruata k aplikata. Tiom longe, kiom ia ajn dogmemo regos en la cerbo de l'homoj, tiom longe la socio baraktos en malharmonio k malpaco.

Kaj ĉu la toleremuloj toleru la impertinenton k trudemon de dogmuloj? Mia respondo kredeble ne kontentigos K-don 14 942; sed, mi ripetas, la temo estas vasta k neeble estas ĝin konvene pritrakti en mallonga skribaĵo.

E. L.

Menciu nepre esperanton ĉe represigo de artikoloj esper.-devenaj!

Pri anarkistaj kolonioj.

De tempo al tempo, unu aŭ pluraj K-doj, lacigitaj per la infera vivo, kiun ni pasigas en la grandaj urboj, decidas foriri por serĉi tian ekziston, kian ili imagis pli libera. Sendiference ili kredas, ke tiun ĉi liberon, tiun ĉi sendependecon personan, ekonomian aŭ politikan, ili povas renkonti nur irante al la kamparo, nur en la kulturado je tiu ĉi bona tero, kiu pro la sola motivo, ke ĝi estas la tero, la patrino de ĉia vivo, al ili konsentos noblanime ĉion, kion ili bezonas por la kontentigo de siaj bezonoj, de siaj plezuroj k de siaj malvirtoj, supoze ke neniu el ili sin kredas sanktulo; konsekvence, ili kalkulas, ke krom siaj plej nepraj necesoj tiu ĉi benita tero liveros al ili, kiel por ensorĉo, ĉiujn produktojn utilajn por la plena satigo de iliaj denaturaj aŭ akiritaj gustoj.

Estas plezure vidi, kun kia entuziasmo ili preparas sian sakon; k ni sentas nin iom humiligitaj per la malŝato, kiun ili manifestas al ni, kiuj hezitas tiel, kiuj estas tiel alkroĉitaj al ĉi tiu civilizo k malhavas la firman kuraĝon por definitive rompi kun la medio k sekvi ilin en la regionojn sovaĝajn k netuŝitajn de l'tuta socia korupto. Certe, la kuraĝo mankas al ni por ilin imiti; sed ni sekvas ilin kun profundaj simpatio k nostalgio; ni deziras al ili tutkore la plej kompletan triumfon en iliaj provoj, ĉar ekzistas ĉe la fundo de ĉiu estaĵo natura amo por la tero, profunda bezono pri pli granda libero, fine la grandega deziro al malpli malsimpla vivo ol tiu, kiun ni pasigas en la urboj.

Kaj ni spertas grandan aflikton, kiam post ioma tempo, unu jaro aŭ du, tiuj ĉi K-doj revenas, venkitaj de la realo, kun unu iluzio malplia.

Kio okazis? Kiajn malfacilojn ili frontis k kial ili ne povis ilin venki? De kie ekstaris la malamiko sufiĉe forta por sufoki ilian entuziasmon, detrui iliajn iluziojn, fiaskigi provon, kies sukceso al ili aperis tiel facila k tiel certa?

Mi ekserĉis tiun ĉi malamikon, mi provis ekklarigi la originajn kaŭzojn pri la malsukceso de ĉi tiuj bonegaj iniciatoj. Mi rimarkis, ke ili estas diversaj, preskaŭ ĉiam la samaj. Mi volas klopodi ilin unuigi sub kelkaj punktoj:

1) Nekompetento de l'K-doj rilate al tio, kio koncernas la terlaborojn; malatento pri la klimataj kondiĉoj k eraro en la elekto de l'loko adekvata al kulturo varia k necesa por la nutraĵoj nepre bezonataj por la konservado de l'vivo; malsufiĉo de l'financaj rimedoj necesaj por vivi tiom longe, ĝis la grundo liveris la nepre necesan.

2) Neakordigeblo de karaktero k gustoj inter la diversaj partoprenantoj al la provo; nekapablo interkonsenti

pri la necesaj laboroj k la maniero ilin plenumi; manko aŭ nesufiĉo de tolerema spirito nepre necesa por la harmonio de l'kolektivo.

3) Tro granda foriĝo de ĉiu kontakto kun la anarkista mondo; melankolio k malgajo ekposedas post ioma tempo la animon de l'personoj nekutimigitaj al la soleco; nostalgio k deziro al aferoj, kiujn oni scias superfluaj, sed kiujn la kutimo igis necesaj, aferoj, kiuj povas esti akirataj precize nur en multpersonaj komunumoj.

4) Seksa sindeteno ĉe pluraj el la membroj de l'kolektivo, se ekzistas malekvilibro laŭkvanta de l'seksoj, kun la neevitebla akompanaĵo de ĵaluzoj, envioj, malamoj, ktp.

5) Mallaboremo, malbonvolemo, labor-evitemo, aŭtoritatemo, unuflanke; manko de interna disciplino ĉe la individuoj, aliflanke.

Tio ŝajnas al mi esti la ĉefaj kaŭzoj pri la multnombraj malsukcesoj de la provoj je anarkistaj kolonioj. Ĉar la nuntempa homo k speciale la anarkisto — k tiu ĉi aserto, sub la plumo de individuisto, surprizos multajn legantojn — estas ekstreme sociema animalo, k fariĝis por li nepra neceso vidi sin ĉirkaŭita de estaĵoj, bonaj aŭ malbonaj, de sia speco. Se, dum momentoj, ni ĝuas la soleston, tio estas sub la kondiĉo, ke ĝi ne trolongiĝu; se ĝi daŭradas dum semajnoj, monatoj, la koro ploras pri sia rezigno, la spirito fariĝas melankolia k la nervoj netolereblaj. Tia estas la ŝarĝo de l'kutimo!

La neakordigebloj de karaktero, kiuj estas sensignifaj ĉe la amaskuniĝoj, kiujn ni havas permeson forlasi, se al ni venas la deziro je tio, prenas grandegajn k dramecajn proporciojn en malgranda medio, de kiu disiĝi ni povus pensi nur per suferado de grandaj oferoj. Tiuj K-doj konstatas ankaŭ rapide, ke oni devas multe ŝviti por elakiri de la tero vivrimedojn, k ke vivi en la urbo ofte postulis de ili malpli da penado. Ili sonĝis pri favora, malavara, amika naturo: nu, ju pli ili malproksimiĝas de la tielnomata civilizo, des pli sin montras malamika, avara k kruelega tiu ĉi naturo.

La arbaraj fruktoj estas maloftaj k ĝenerale apenaŭ manĝeblaj. Se oni elektas tropikan k ankoraŭ sovaĝan lokon, oni devas kalkuli, ke vin atendas jaroj da veraj turmentoj, ĉar en ĉiu taga aŭ nokta horo la kuloj formanĝas vin vivanta k ne lasas al vi momenton de ripozo. Se oni volas adaptiĝi al tiu ĉi vivo de izoleco, oni devas rezigni je 80 pocentoj el la komfortaĵoj, al kiuj ni kutimiĝis: sin kontentigi pri simpla kabano, dormi sur ajnaĵo, malatenti preskaŭ tute ĉion, kio rilatas al higieno; redukti la varion de l'nutraĵoj al kelkaj kuiraĵoj; rezigni je la plezuroj de variaj spektakloj, artistaj, muzikaj, literaturaj, ktp; senigi sin je granda parto de libroj k, ofero kelkfoje pli granda ol la cetero, rezigni je ĉiutaga gazeto, kiu ĉiumatene formas la plej potencan fadenon, kiu ligas nin kun la ekstera mondo...

Se vi emas rezigni je ĉiuj tiuj aferoj, se vi atingis tian staton da mizantropeco, ke vin indiferentas la sorto de l'cetera homaro, vi estas maturaj por provi la eksperimenton... Sed ne ekribelu, se oni diras al vi, ke vi transformiĝis en remaĉulojn.[1]

E. Arigoni en „L'en dehors" (Eksterulo) n-o 216/17. *Elfrancigis H.*

[1] T. e. en homojn malinteligentajn k senpensajn (kiel bovoj). — *Red.*

Kiu povas monhelpi al SAT por ke ĝi ŝtopu la breĉon, faritan en ĝia buĝeto per la makiavela faro de malhonestuloj, k tamen ne faras, tiu estas avarulo k ne vere inda SAT-ano.

Ĉiu laborhavanto nepre helpu ŝtopi la breĉon.

La novaj homoj en Latvio.

Eble la titolo por ĉi tiu artikolo strange tuŝas vin; mi celas rakonti ĉi tie al alilandaj K-doj, kiel ankaŭ en la reakcia Latvio, malgraŭ la ĥaoso, gelaboristoj jam lernis ĝuste pensi k agi; ne kritiki, sed nur priparoli la bonajn faktojn.

Pri la ĥaoso en la pensado k agado de l'laboristaro oni devas multe kulpigi la laboristan gazetaron en nia lando, ankaŭ la plej maldekstran. Ekzemple, malgraŭ ke la senlaboreco ĉi tie estas granda, ne estas trafe laŭ mia opinio, ke nia maldekstra gazetaro kontraŭstaru forte al tio, ke la burĝoj enkondukas alilandajn kamplaboristojn k alilande faritajn produktojn (lasttempe ankaŭ ŝuojn). Unue, la varoj pro la pli altaj dogan-impostoj fariĝas pli karaj, k due, plej grave, la pensmaniero tre suferas pro tio ke la gazetaro skribas (proksimume): Jen la kaŭzo, kial ni havas senlaborecon! Kie do restas la internacia solidaro de la laboristaro? Kaj pro tio multaj gelaboristoj ankoraŭ esperas, ke per trafa agado oni povas multon plibonigi, eĉ se restas la kapitalisma sistemo.

Ankaŭ oni povas trovi nuntempe artikolojn, kiuj kontraŭas la liberan amon k gloras la malnovan edzecon. Kompreneble la libera amo en la nuna formo enhavas multe da malbonaĵoj, sed tial oni devas serĉi novajn vojojn, anstataŭ laŭdi la edzecon, kiu havas multe pli da mankoj, ol la libera amo.

Bona afero estas, ke jam multaj, ankaŭ inter la socialdemokratoj, komprenas, ke la kaŭzo de ĉio malbona estas la kapitalista ekonomi-sistemo k ke necesas atingi la socialismon. Unu parto pensas, ke oni povas tion atingi tuj, sed alia, ke nur post cent jaroj. Tio cetere ne gravas; gravas la fakto, ke dank' al tio, la laboristoj fariĝas „novaj homoj". Ili ne rigardas plu al tio, kiel loĝas la burĝoj k ankaŭ ne aspiras plu sekvi ilian ekzemplon, sed vivas tiel, kiel al ili ŝajnas plej racie k plej bone. Ili kontraŭbatalas la drinkadon k ili havas sukcesojn, ĉar malgraŭ la klopodoj de l'registaro (ĉi lasta ja multe gajnas el la alkoholkonsumo) la drinkado malpliiĝas konstante. En plej nova tempo tiuj laboristoj kontraŭstaras ankaŭ la fumadon k en la ĵus fondita kontraŭnikotina societo[1] eniras ankaŭ laboristoj, ĉar la novpensaj laboristoj ne plu volas subteni la kapitalistojn per burĝaj kutimoj k manioj. La ŝtato kvazaŭ ne ekzistas plu por ili: ilia ŝtato estas la laborista movado, por kiu ili libervole laboras, rilate al kiu ili estas honestaj, laboremaj k havas ĉiujn bonajn ecojn, kiujn la burĝoj tiel varme rekomendas al ili en ilia sinteno kontraŭ la ŝtato. Ankaŭ la kooperativa movado ĉi tie nun progresas.

Arvids Kurmis.

[1] Ĉi tiu societo estas oficiale malfermita la 25. okt. 1931. Oni korespondas esperante. Provizora adreso: *Riga*, poŝtkesto 1444 (A. Kurmis).

Salajro-redukto en la fabrikoj en Estonio.

Laŭ la oficialaj informoj de l'Internacia Laboroficejo la reala salajro de l'estonaj laboristoj estas unu el la plej malaltaj en la tuta mondo. Sed la reala salajro multe plimalaltiĝis ĝuste dum la lastaj monatoj, ĉar la leĝo pri la loĝej-preznormoj nun perdis sian validon k la domposedantoj altigis la loĝejprezojn ofte ĝis 100 %. La salajroj de l'fabriklaboristoj estas de 1 ĝis 2 kr.[1] tage; ĉe sezonlaboroj, kie oni laboras nur dum someraj monatoj, la salajroj eble atingas ĉ 3 kr. tage, sed la sezonlaboristoj estas dum pli ol duono de la jaro senlaboraj. Laboristaj nemebl-itaj loĝejoj unuĉambraj kostas 10—20-kr. monate, duĉambraj 15—30 kr. Kio do restas de la salajro, se oni ricevas tage nur 1—2 kr., krome — povas labori, pro manko de laboro, nur 3—5 tagojn en la semajno, k jam por loĝado devas pagi monate 10—30 kr.?

Sed tio ne pensigas fabrikposedantojn. Ili konstante malplialtigas la salajrojn. Ekde la 1. oktobro estas reduktitaj la salajroj de l'laboristoj en la plej granda fabriko de Tallinn, en la lignaĵfabriko „A. M. Luther" je 10%. Tio ne signifas nur la malaltigon de l'salajroj en la nomita unuopa fabriko, sed ĝi signifas signalon ankaŭ al la aliaj fabrikoj — malaltigi ĝenerale la sa-

[1] Sveda krono (ankaŭ estona marko) = ĉ. 0.27 dolaro.

lajrojn. La entreprenistaro atakas la laboristaron en plena fronto, ne nur en kelkaj fakoj.

La laboristaro de la nomita fabriko esprimis sian plenan kontraŭstaron al la propono de l'fabrikdirekcio pri salajrmalaltigo k montris, ke tia paŝo de la fabrikdirekcio estas neniel pravigebla. La laboristaro postulas repreno n de la salajrmalaltiga propono.

Konsiderante, ke la tuta estonia entreprenistaro preparas ĝeneralan malaltigon de la laboristaj salajroj, la estraro de l'Centra Asocio de Estoniaj Laboristunuiĝoj (kiu anstataŭas la sindikatan movadon) sendis siajn reprezentantojn kun memorando al la ŝtatestro k al la ministro por sociaj aferoj, postulante de ili, ke la registaro de l'respubliko faru rapide koncernajn paŝojn por ordigi la salajrtarifon de la laboristoj k por certigi al ili homan viveblon, kiun ili rajtas havi laŭ la konstitucio de la respubliko.

N. Ruus (15 428).

Havenkapitalistoj pri Sovetio.

Pasintan semajnon faris parlamentano Vliegen al la ministro jenajn demandojn, kiuj meritas nian atenton: Tiuj landoj, kiuj ne havas komerckontraktojn kun Sovetio, devus pagi pli por haven-, tren-, lumrajtoj ktp. ol la kontraktintaj landoj. Laŭ Vliegen (socialdemokrato) tiu tropagigo estas „honto" por la ekspluatantaj landoj. Tial li, la ministro de laboro, komerco k industrio, uzu sian tutan povon por influi Sovetion nuligi tiun regulon!

Ĉu ni ne rajtus miri pri tia neo de la kutimo doni pli favorajn kondiĉojn al kontraktintaj landoj? Landoj kiel Nederlando, kiu rifuzas rekoni Sovetion kiel amikon, nur volas interrilati, kiam temas pri profito. Estas kompreneble, ke Sovetio enkondukis leĝon speciale direktitan kontraŭ tia agado.

Cetere ŝajnas, ke sampartianoj de Vliegen rajtas postuli de li klarigon pri lia debuto kiel defendanto de la intereso de aro da „elsuĉistoj", kiu certe ne uzos ŝparotan monon por plibono de la laboristaro. Ni ne forgesu la lastjaran bojkoton de grenimporto el Sovetio, dum la ujoj estis plenplenaj je sovetia greno. Kiam la greno estis forvendita, la bojkotintoj tuj decidis denove importi la „malbenitan sovetian grenon".

Tiel evidentiĝis, ke ili ne volas malaltigi la vendprezon, por liveri malkaran panon al niaj laboristoj. Kvankam mi ne volonte sugestus, ke Vliegen pli sentas por la apudaj nederlandaj kapitalistoj ol por la malproksimaj sovetiaj laboristoj, mi tamen volas proponi, ke li povus pli dece okupi sin postulante de la registaro la oficialan agnoskon de Sovetio.

P. G. van der Plank, Dordrehto.

Protestu kontraŭ la hispana registaro!

Ĝis nun la malliberejoj de la hispana respubliko estas plenaj de proletoj. Inter tiuj malliberejoj troviĝas la ŝipo „Antono Lopez", kiu kuŝas en la Barcelona haveno k kie oni enfermis ankaŭ niajn italajn amikojn, viktimojn de la faŝista reĝimo. Estu niaj protestvokoj aŭdataj de ĉiuj sopirantoj al la libero!

Ni sciigas al la tutmonda proletaro, ke antaŭ nelonge estis enkarcerigataj tri italaj K-doj en Barcelono k spertis la novan surmaran karceron, la ŝipon „Antono Lopez". Frumatene, sen plua avizo, ili estis kondukataj al la portugala landlimo, sed rifuzis nature eniri la patrion de l'faŝista Karmona, ĉar de tie ili estus eble transliverataj en la manojn de Musolini, kio signifus la morton por ili. Nun ili aŭdigas sian voĉon el la Madrida malliberejo: „Ni restas ĉi tie depost ok tagoj, nesciante, kion oni faros kun ni. Al Francio ni ne plu povas iri, ĉar ni estas eksterlandigitaj de ties registaro. Ni ne havas vestaĵojn por ŝanĝi, ĉar tiuj estas en Barcelono. Ni petas vian agon por helpi al ni. *Bidoli, Delonte, Kufini.*"

Ni petas la tutmondan proletaron sendi (neilustritajn) poŝtkartojn en hispana lingvo kun la suba teksto:

„Sr. Presidente de la Republica española M. Azaña, desde estas lejanas tierras, los abajos firmados protestamos delante de su governo por los presos politicos y sociales y pedumos la libertad de nuestros camaradas en la barco ‚Antonio Lopez' y carceles." (Adreso: S-r Presidente de l Consejo de ministros M. Azaña, Madrid, Hisp.)

(La esp-a traduko tekstas: S-ro prezidanto de l'hisp. respubliko M. Azana, de tiuj longaj teroj (? — *Red.* Eble: de tiel malproksimaj landoj. . .) la subskribintoj protestas antaŭ via registaro por la malliberuloj politikaj k sociaj, k petas liberigon por niaj K-doj en la ŝipo „Ant. Lopez" k karceroj.)

Subskribu per multaj nomoj de espistoj k neesp-istoj. Ni eldevigu la liberigon al niaj fratoj!

J. Folch (15 412) k Ramon Batalla, Tosi Moullor, Gr. Miguel, Miquel k Jaime Vilatersana, J. Malet, J. Cervello, J. Pardell.

MI VOLAS SCII . . .

Kial multaj SAT-anoj uzas nekonatajn religiecajn datnomojn, ekz. „pentekosto"? Mi ne scias, kiam okazas, nek kio estas „pentekosto".

J. M. Kerr (Usono).

Estas la papo!...

Al la demando starigita en la n-o 365 ni ricevis du ĝustajn respondojn, nome tiujn de K-doj 660 (Francio) k 17 411 (Nederlando). Ambaŭ respondintoj ricevis la promesitan premion. — Ni ricevis ankaŭ du aliajn respondojn, sed ili estas tute eraraj.

KLARIGO

Por ĉiuj mendoj, kiuj estas farataj je la SAT-eldonaĵoj antaŭ la 1. decembro, validas la 33%-a rabato. Sekve la K-doj, kiuj loĝas malproksime de Lajpcig, k kies mendo trafas nin nur dum la mezo aŭ eĉ la fino de decembro, rajtas pagi laŭ la rabatita prezo, se la mendo estas donita al la poŝto ankoraŭ dum novembro.

La klasbatalo tra la mondo

Instruista batalo en Anglio.

En la komenco de aŭgusto 1931 ekvidiĝis en la buĝeto deficito de 170 milionoj da funtoj. La registaro proponis al la instruistaro salajr-malaltigon de 20 %. Post kelkaj intertraktoj la propono iĝis 15-elcenta. La plej granda instruista organizo N.U.T. montriĝis fidela apogilo al la registaro. „Ni traktas kun la registaro de nia moŝto. Eĉ la nura penso pri striko ĉe ni ne ekzistas." Tute la sama starpunkto kiel tuj post 1914.

Tamen ekestis protestkunvenoj en Londono kun sume 15 mil instruistoj. Stratmanifestacio de 3 mil instruistoj haltigis la trafikon dum duona horo; protestskribo akiris 15 mil subskribojn. En sudokcidenta Londono 7000 lernantoj ricevis en 300 lernejoj nenian instruadon pro lernejprotesta striko, kiu influis ankaŭ la provincon. La nacia Asocio de Instruistoj strikis unu tagon. La N.U.T. staris flanke de ĉi tiuj agoj. Ĝi bedaŭris tiun protestformon k malpermesis al la 650 subsekcioj la kunlaboron.

Post fariĝo de la marista ribelo, la salajr-redukto malpliiĝis ĝis 10 %. — Timante lernejan ribelon, la prezidanto (de N.U.T. ? — *Red.*) deklaris: „La instruistoj restas plue lojalaj, subiĝemaj, naciemaj servistoj de la estontaj civitanoj."

La klerig-aferoj en Polio.

Je 1. majo 1931 la salajroj de l'instruistoj malaltiĝis je 15 %; la registaro ŝparis 200 milionojn da zlotoj (zloto = proks. 1/10 dolaro). Laŭ speciala deziro de Pilsudski la militistaj k policanaj salajroj ne estis tuŝataj. La registaro celas pluan malpliigon ĉe la instruistaj salajroj je 20 %. Komence de aŭgusto miloj da ŝtatoficistoj estis eksigataj, inter ili 1900 instruistoj. Laŭ la ŝparplanoj la lernejoj el 7 klasoj fariĝu 4-klasaj. La infanmizero estas terura. Multaj eniras la lernejon sen matenmanĝo k havas nenion por la tagmezo. La lernejaj komitatoj postulas helpon de la loĝantoj. Tia stato regas en Lodz.

La aŭstria registaro kontraŭ la instruistoj.

La nova registaro Bureŝ enkondukis salajrimposton. La plimulto de l'instruistoj ricevas sekve de tio 1—2%-an salajran malpliigon. La kristnaska monaldono estis malpliigata je 50%. Rezulto, ke 9 milionoj estis ŝparataj. Post la diktaĵo de Ĝenevo okazis salajra malaltigo de 16%. En 1932 la Vienaj instruistoj eble spertos 30-elcentan malaltigon. La instru-politiko estas entute reakcia. Vieno donas la ekzemplon. La deviga instrua horaro estas altigita je 20%. 400 instruistoj tiel perdis sian oficon. La nombro da infanoj en unu klaso plialtiĝis. La model-institucioj destinitaj por eksterlandanaj vizitoj ne estas ŝanĝataj. La kunedukado de l'du seksoj en pli altaj lernejoj estas forigita.

Laŭ materialo de l'Internacio de Eduklaboristoj. S. A.

Komunistaj manifestacioj en Paragvajo.

La okazintaĵoj en Asompcion estis gravaj. La studentoj k la komunistoj elrabis la palacon de la prezidanto de la respubliko. La gvardio mortigis dekdu atakantojn k vundis dudek ok per maŝinpafiloj. La studentoj deklaris la ĝeneralan strikon. Ili okupis la ejon de la jura fakultato k postulis la eksiĝon de l'prezidanto. Ĉi tiu, kiu dum la atako ne estis en la palaco, poste sin turnis al la popolo kun manifesto, en kiu li diras: „Mi defendos digne pacon k ordon, kvankam parto de la junularo lasis sin devojiĝi de agitistoj, kiuj, atakante mian loĝejon, devigis min al leĝaj rimedoj de defendo.“

L. T.

El Germanio.

En Essen (Rur-regiono), la lokaj grupoj de la komunista partio, radikaldemokrata partio, laborist- k kamparanpartio, kristan-radikala popolfronto k batalkomuno de eksnacisocialistoj aranĝis komunan manifestacion kontraŭ la faŝismo. Ĉi tiun manifestacion malpermesis la respublika policprezidanto, pretekste, ke ĝi estas komunista. *Komunikis 7 162.*

Faŝista agado en Kalifornio (Usono).

La sekvantan sciigon (kiun ni aperigas resumite) ni ricevis rekte de K-do Aptn Sinkler (Upton Sinclair) por publikigo: La socialista partio estas en Usono leĝe organizita partio, kiu celas laŭ konstitucia vojo ŝanĝi la ekonomiajn aferojn en la lando. Organizantoj k paroladistoj de tiu partio havas laŭleĝe la samajn rajtojn kiel aliaj usonaj civitanoj, por konigi sian vidpunkton al la publiko. Komence de oktobro la socialist-partia organizanto de Los Angeles, V. V. Busik (Busick), ricevis de la urbestro de Glendel (Glendale) la permeson fari amaskunvenon en lernejo. La kunveno okazis konforme kun la permeso k ĉeestis pli ol cento da aŭskultantoj, kiuj paceme atentis pri la vortoj de Busik. La policestro k unu el liaj servistoj sidis en la unua vico. Kiam post kelkaj minutoj la oratoro priskribis la nunan situacion en Usono (senlaboreco ktp), k komencis citi la socialistajn rimedojn, la policestro kun sia akompananto forlasis la salonon k revenis kun 20 membroj de la Usona Legio (faŝist-organizo), kiu tenis kunvenon en la kontraŭa flanko de la ŝoseo. Ili penetris sur la estradon, fortrenis Busik, batis lin k disŝiris liajn vestojn. Ĉi tiu vane turnis sin al la policestro por protekto. Nur ekstere de la salono la polica ĉefo konsentis interveni, sed rifuzis aresti 4 el la atakintoj.

Por ke „LA NOVA EPOKO“ pluvivu

Ni ricevis jenan leteron:

„23. 10. 1931.

Kara K-do Lanti!

„Por subteni viajn klopodojn restarigi LA NOVAN EPOKON, ni deklaras nin pretaj *produkti senpage la unuan n-on* 16-paĝan, ĝis la eldonkvanto de 1000 ekz., escepte la kostoj por kliŝoj. Se vi publikigos tion, bonvolu noti nur, ke la produktado de l'unua n-o estas garantiata. Krome ni bonvole helpos skizi novan belaspektan eksteraĵon por la revuo.

Sincere via *Oskar Wettig.*“

Komento al tiu tre kuraĝiga letero ne estas necesa; ĉiu interesiĝanto faru sian devon k „La N. E.“ ne nur pluvivos, sed prosperos.

DISKUTEJO:

Respondo al K-do 15 428 (vd. n-on 366/67.)

Vi nomas mian postulon dispartigi la grandajn bienojn nesocialista agado k komparas tiun agon kun tiu de *Gandhi*.

Nu, jam la ekzemplo de *A. Filip* maltrafas la celon. *Gandhi* havas la idealon forigi la grandan industrion. Certe. Tamen lia propagando por la radŝpinilo havas grandan ekonomian signifon por Hindio. Ĉar tiu povas malpliigi la ekspluatadon k mizeron de l' hindaj terkulturistoj. Tri monatojn dum la jaro ĉi tiuj estas senlaboraj. Antaŭe ili uzis tiun tempon por ŝpini siajn vestaĵojn. Post la okupo, Britio detruis tiun hejman industrion por vendi siajn teksaĵojn. Nun la hindaj terkulturistoj devas pruntepreni je uzurprezoj ne nur pro la farm-mono, sed ankaŭ pro la senlabora tempo. Se oni ne scias alian rimedon, laŭ mia opinio, la radŝpinilo estas pli bona ol lasi senlaboraj k forte ekspluatataj la tieajn homojn.

Vi nomas mian proponon sama ago kiel tiu de Gandhi. Ĝuste antaŭ via diskuta artikolo mi klarigis en alia diskuto la metodon, el kiu rezultis ankaŭ tiu ekonomia propono: Esplori la faktojn k starigi konklude teorion. Vi ja nun asertas:

„En etbienoj la kamparanoj neniam sukcesas ricevi tiel grandajn rezultojn kiel en grandbienoj.“ Nu, la *faktoj* pruvas la malon! Vi ne komparu neprogreseman etbienulon kun progresema grandbieno; tia komparo rezultigas malĝustajn konkludojn. Mi ne volas citi multajn nombrojn. Sufiĉas kompari la denson de l'loĝantaro en grandbienaj k etbienaj distriktoj. Konsideru, ke la landoj kun la plej progresinta terkulturo, Nederlando k Danio, estas ĉefe etbienaj landoj. Certe, la neklerigita etbienulo, kiu kulturas grenon, ne povas konkurenci kontraŭ grenfabriko en Argentino, Kanado aŭ Sovetio. Sed en la pli intensaj kulturoj (betoj, legomoj, fruktoj, brutaro ktp.) la granda entrepreno neniam akiras tiomajn rezultojn kiel la etbienulo. Vi deklaras, ke en kapitalistaj landoj la grandaj bienoj estas ne sufiĉe bone kulturitaj. Nu, la gren-fabrikoj en Sovetio ne rikoltas pli ol mezbone kulturita granda bieno en Eŭropo; k pri la rilato inter kostoj k rikolto ni scias nenion.[1] La plej grandajn rezultojn atingis ĝis nun la nederlanda terkulturo per kooperativoj por aĉeto k vendo, por komunaj teknikaj taskoj, sed bazita sur la propra lerto k individua intereso de l'terkulturisto (kiu ofte *ne* estas terposedanto). Tie oni rikoltas ofte du-, eĉ trifoje jare. La samo validas pri la dana bredado. Kiom decida estas tiu individua intereso k lerto, tion montras al ni ankaŭ la raporto de *Gladkov* pri la „kolĥozoj“, aperinta en „S-ulo“ n-oj 330—334 (1930), k la ekonomia politiko nun komencita en Sovetio.

La kondiĉoj en la terkulturo ne estas la samaj kiel en la industrio, kie la pli granda produktejo havas plejparte la pli grandajn rezultojn. Pli gravaj ol la maŝinoj estas en la terkulturo la labormetodoj k la laborintereso de l' laboranto. Cetere, oni komencas nun ankaŭ la konstruadon de motorigitaj etmaŝinoj k vi mem mencias la maŝin-kooperativojn. — Se

[1] Intertempe la komisiito por terkulturo, *Jakovlev*, diris en parolado, ke la produktado de l'maŝinigitaj „kolĥozoj“ superas tiun de l'antaŭaj (tre neprogresintaj) etbienoj je ne pli ol 10—20 pocentoj.

ni volas kompari: soveta kolĥozo estas laborejo, kiu ĵus enkondukis maŝinan forton, dum nederlanda aŭ dana vilaĝo estas subtile meĥanikigita laborejo. — Ekspluatado al infanoj en tia profitiga terkulturo apenaŭ ekzistas. Tian ekspluatadon oni povas ankaŭ parte malhelpi per konsekvenca apliko de ŝtataj rimedoj.

Kial en 1918 *Lenin* efektivigis la dispartigon de l'grandaj bienoj, kvankam li nur kvar monatojn antaŭe tre akre atakis tiun postulon de l'socialrevoluciuloj? Ĉar li ne volis endanĝerigi la revolucion pro teoria postulo. Sen subteno de l'kamparanoj li ne povis certigi la ŝtatan povon al la bolŝevikoj. Ĉu ni sukcesos ĉe revolucioj en aliaj landoj konkeri la ŝtatan potencon kontraŭ la kamparanaro? Eĉ en la industria Germanio tio estas neebla; tiom pli multe en la terkulturaj landoj orient- k sud-eŭropaj. Kiel ekzemplon kontraŭ tio vi citis la dispartigon de l'grandaj bienoj en Estonio k Latvio. Mi citis la ekzemplon de Bulgario (Litovio estus sama ekzemplo). Inter tiuj ekzemploj estas diferenco. En Bulgario la dispartigo fakte forigis la senlaborecon, kio ne okazis en viaj landoj. Mi ankoraŭ ne konas la cirkonstancojn de tiuj lastaj dispartigoj tiom detale, ke mi povas ekkoni, ĉu k kiajn erarojn oni faris ĉe ili. — Ke la novaj etbienuloj estas konservativaj, se oni volas forpreni iliajn bienojn, tio ja estas tute komprenebla. Ili volas mastrumi laŭ propra respondeco. Ĉi tie ni renkontas fundamentan diferencon inter ni.

Ĉu la socialismo celas organizadon de grandaj entreprenoj aŭ forigon de ekspluatado ekonomia, spirita k politika? Preskaŭ oni devas supozi la unuan, se oni aŭdis vin k aliajn kolektivistojn. Interesaj estis ĉi-rilate la diskutoj dum la soci-scienca kongreso (Amsterdamo, sept.) pri ekonomia planado. Kapitalista sciencisto devis atentigi la laboristajn (ankaŭ tre eminentajn sovetajn) sciencistojn, ke la problemo ne temas pri pliigo de l'produktoj, sed pri disdono de l'produktoj. *Kiel ricevu la laboristo sian tutan labor-produkton?* Tio estas la demando sur ekonomia kampo. Kaj sur homa kampo: *Kiel ni certigu la racian decidon propran de l'homo?*

Vi uzis malĝustan vorton en via surskribo: Vi devus esti skribinta *kolektivismo* anstataŭ socialismo. Socialismo, tio signifas forigi la eblon por ekspluati aliajn homojn. Miaj proponoj fakte realigos tiun postulon. Ĉu la kolektivismo realigas tiun postulon? Ne! La dependo de l'laboristo de la mastra bonvolo estas anstataŭata per la dependo de burokrata bonvolo. Mi tute ne dubas pri la bonvolemo de l'soveta burokrataro. Sed ankaŭ la plej bonvolema burokrataro subpremas k ekspluatas la homojn. Ĉar estas neeviteble, ke ĝi gvidas la homojn laŭ siaj intencoj (ankaŭ eraraj), laŭ siaj konoj k instrukcioj. Ankaŭ la plej bonvolema oficisto ne konas sufiĉe la konceptaron de siaj subuloj por doni al ili eblon realigi siajn raciajn intencojn; krome li ne povas fari tion, ĉar li mem estas same dependa de siaj superuloj. Kaj kiu havas la plej bonajn ŝancojn estiĝi membro de l'burokrataro? La kapabla aŭ la konsentema homo? La rezulto povas esti nur ŝafaro kun pastroj aŭ ribelo! Tio estas la danĝero, kiu minacas Sovetion pli ol ĉiuj kapitalistaj armeoj k agitaĉuloj.

Mi montris en miaj artikoloj, sur kio sin bazas la ekonomia ekspluatado kapitalista; mi montris, kiuj rimedoj necesas k sufiĉas por forigi tiun ekspluatadon. Tio estas socialistaj rimedoj; ĉu kolektivistaj? ne! Mi rifuzas kolektivismon. Ĉar ĝi forigas la kapitalistan ekspluatadon nur por anstataŭigi ĝin per alia ekspluatado.

Vetig (16 900).

POR NIA MEDITO.

Iele, iome, duone malbone.

*

Hundo bojas, homo vojas.

*

Barelo malplena sonas plej laŭte.

*

Pli da bruo, ol da faro.

*

Ĝibulo ĝis morto restos ĝibulo.

*

Ŝerce dirite, cele pensite.

*

Ne demandu scienculon, demandu spertulon.

*

Forveturis azenido k revenis azeno.

*

Ne helpas spegulo al malbelulo.

El „Proverbaro Esperanta" prilaborita de L. L. Zamenhof.

SENNACIULA PEDAGOGIA PAĜO

Redakcia adreso: K-do Simon Aarse, Veeteeltstrato 63, Amsterdam (Holando).

Pri la nederlanda instruada batalo.

La granda ĥaoso.

Mi timas, ke multaj eksterlandaj K-doj havas tre bonan impreson pri la nederlanda instruado k bedaŭrinde mi devas per tiu ĉi faktaro forŝiri la beligan vualon, kiu povas ekzisti nur pro manko de scio.

Vizitante nian landeton vi supraĵe ekmiros pri la bela aspekto de l'lernejaro. Oni vidas multajn belajn k novajn konstruojn destinitajn por instrui la infanaron. Antaŭ la okuloj aperas katolikaj lernejoj, elementaj katolikaj liceoj, duagrada lernejo katolika, lernejoj protestantaj kun la biblio, duagradaj protestantaj instruejoj, neŭtralaj burĝaj lernejoj, katolikaj k protestantaj antaŭelementaj lernejoj por infanoj de 3—6 jaroj, lernejoj laŭ Montesori, lernejoj de modernreligiuloj, ktp. kc.

Vi vidas, ke la registaro tre bone prizorgas la instruadon, ĝi eĉ zorgas, ke 3-jaraj infanoj ricevu religion k firman kredon tuj post eliro el la lulilo. Eksciante tion vi certe diras: Tiu popolo oferas multe por sia infanaro. Nun mi devas enuigi vin per kelkaj nombroj, en kiuj tamen estas muziko, eĉ religia muziko: En 1918 la ŝtato k la komunumoj elspezis 61,5 milionojn da guldenoj por la tuta instruado; en 1924 134 milionojn. La nombro da lernantoj en 1918 estis 1 018 907, en 1924 — 1 089 203. Por unu lernanto oni elspezis en 1918 guld. 60, en 1924 guld. 124.

Tiuj pli grandaj elspezoj povus konsoli vin, kondiĉe ke la lernantaro multe kreskis k la instruado multe pliboniĝis. Ĝuste la kontraŭo veras, la lernantaro malmulte kreskis k la instruado iĝis eble la plej malbona el tuta Eŭropo. La pli grandan elspezon kaŭzis la nova leĝo (el j. 1920), kiu donis al religiuloj k burĝoj la liberon — ne, eĉ fakte invitis ilin misuzi la monon de l' komunumo por personaj kredaferoj.

Mi daŭrigas la religian simfonion. Laŭ la lastaj sciigoj la ŝtato fiksis jenajn elspezojn: En la buĝeto por 1932 por la publika instruado *124 000* gd. pli ol en 1931; por la privata instruado *1 612 164* gd. pli ol en 1931!... Oni ludas la nefinitan simfonion ... ne de Ŝubert, sed de la diversaj holandaj dioj... Dum 1928 la nombro da lernejoj kreskis de 7 834 ĝis 7 929. La publika instruado malkreskis je 46, la privata instruado *kreskis* je 141 lernejoj. En la fino de 1927 estas 58 % da infanoj en la privata lernejo; en la fino de 1928 jam *60* %. Nuntempe, en la fino de 1931, oni trankvile povas konjekti, ke multe pli ol 60 % estas instruataj en la privatlernejoj. La granda amaso da nekredantaj k moderne organizitaj laboristoj estas tre nobla. Ĝi libere fordonas la komunan monon en la buŝegon de l'eklezio, ĝi trankvile lasas pumpi ĝis malpleno la publikan lernejon, la altvaloran rezulton de la franca revolucio.

La moderna instruado.

Antaŭ multaj jaroj la holanda instruado, ĉie publika, havis bonan okazon evoluadi k perfektiĝi. Eĉ oni instigis en aliaj landoj sekvi la holandan ekzemplon. Ĉirkaŭ la jaro 1860 oni havis la plej bonan instruleĝon, kiu iam estis en Nederlando. En grandaj k etaj vilaĝoj oni havis grandajn lernejojn, ĉiu instruisto havis unu klason k povis instrui nur pri difinitaj lernobjektoj. Nun oni bezonas miraklan instruiston kun 3 aŭ 6 kapoj k eble 10 manoj. Ĉar kio okazis? Laŭ la nova leĝo ĉiu grupo havas la rajton fondi lernejon, k nun en ĉiu urbo, urbeto aŭ vilaĝo la lernejoj leviĝis kiel fungoj el la tero.

Jen reala bildo: *Komunumo A.* 9500 loĝantoj, 12 lernejoj, 7 publikaj, 5 privataj. *Komunumo B:* 8700 loĝantoj, 11 lernejoj, 1 publika kun 1 instruisto, 10 privataj. *Komunumo C:* 2700 loĝantoj, 4 lernejoj, 1 publika, 2 katolikaj, 1 kristana. *Komunumo D:* 6000 loĝantoj, 12 lernejoj, 3 publikaj, la aliaj privataj.

Nu, bone, vi diras, ke la lernejoj kreskas. Sed tiam vi forgesas la plej gravan. En ĉiuj lernejoj, kiujn mi menciis el la 4 komunumoj, oficas 1 instruisto, 2 instruistoj, 3 aŭ 4 instruistoj. 3 lernejoj havas 5 instruistojn, 2 havas 6 instruistojn k 1 havas 7 instruistojn. La plimulto havas do 2, 3 aŭ 4 instruistojn; tio signifas, ke unu instruisto havas 2 aŭ 3 diversajn klasojn, eĉ li povas havi 6 diversajn arojn da infanoj. Se nun la ministro iam vizitos iun lernejon kun 1 instruisto, kiu samtempe estas estro, do ankaŭ devas gvidi la administradon, vi povas imagi jenan bildon:

– Bonan tagon, s-o ministro, bonvolu sidiĝi. Jes, mi nur havas unu seĝon, tre malbonan, ĉar ne estas mono por ripari ĝin. La komunum-estraro eĉ kriegis pro monhelpo ĉe la ŝtato. Do bonvolu eksidi k zorgu, ke vi ne falu. Se tio okazos, la kulpon havas la bona instruleĝo. – Nu, Joĉjo, ne purigu vian nazon, k vi, Karlo, forigu tiun libron. Ni komencu! – Jes, Mario, 1 + 1 = 2 k ne 3. – Kion vi demandis, Vilhelmo? Jes, la duko de Alva preĝis antaŭ la batalo! – Nun ni daŭrigu la geografion: La Suda maro ekestis ĉ. la jaro 1100, k nun oni senakvigas ĝin. – Joĉjo, iru al la necesejo! Karlo, lernu la modernan historion. Kaj vi multobligu 128 per 16. – Jes, la batalo ĉe Heiligerlee estis en 1568. Kaj la batalo ĉe Turnhout? Mi kredas, en 1597 aŭ 1596. Tio ankaŭ povas esti ĝusta.

– Mi petas pardonon, s-o ministro, mia cerbo turniĝas k mi ĉiam dormas malbone dumnokte. – Jes, la rezulto de la lasta leĝo treege bonas. Precipe ĉe mi, via moŝto. Ĉar mi lernas multe. Mi ekzercas min en preskaŭ 12 fakoj ĉiutage. Mi eĉ povus fari denove ekzamenon por ĉefdiplomo k kun sukceso. Kaj tion oni ne povas diri pri la instruistaro en la grandaj urboj! Ĉu vi jam foriras, via moŝto? Mi tre bedaŭras. Nu, mi esperas, ke vi ekhavas bonan impreson ... ktp.

Mi povus moki pluen k eĉ ricevi la rimarkon, ke mi troigas. Sed la instruado sur la kamparo estas tia, teruraĵo, sensencaĵo, honto por la holanda instruado. Tian instruadon oni povas trovi ĉe koloniaj indiĝenoj. Mi eble poste pruvos, ke la religia spirito de l'holandano tute ne diferencas de tiu de negraj indiĝenoj. Nur la koloroj diversas, la spiritoj k kulturoj samas.

(Finota.) S. *Aarse.*

Ĉefa fonto: Raporto de la Asocio de ned. instruistoj.

POR NIA INSTRUIĜO.

De 1870 ĝis 1925 la meza daŭro de l'homa vivo pasis de 35 al 57 jaroj. La homoj de nia epoko do vivas, laŭ ĝenerala maniero, pli longe ol la antaŭaj generacioj k ekzistas multe da ŝancoj, por ke tiu evoluo daŭru samdirekte.

*

Laŭ la statistikoj oni enregistris en Sovetio dum la jaro 1922 33 naskiĝojn por 1000 loĝantoj; en 1923, 41; en 1925, 45; en 1930, 48. En Germanio de 1921 ĝis 1926 la nombro de naskiĝoj, por 1000 loĝantoj, malaltiĝis de 25 al 19; en Francio, de 21 al 18; en Anglio de 22 al 17.

Dekjara ekzisto de la „Libera instruist-sindikato germana“ (AFLD).

La „Universala libera instruist-sindikato de Germanio“ povis datmemori en aŭgusto dekjaran evoluon. Servante al ĉiuj demandoj de germana kulturo, ampleksas tiu ĉi organizo, kiu estas anigita al la „Universala germana oficist-unuiĝo“, ĉiujn grupojn de la instrua profesio, de l'popolinstruisto ĝis universitata profesoro. La instruistsindikato estas fondita en tempo, kiam 15 000 jun-instruistoj estis senoficaj, en plej granda mizero.

Hodiaŭ la instruist-sindikato prezentas en la germana eduka vivo ne ignoreblan faktoron. Ĝi batalas en intensa kunlaborado kun la eksterlandaj instruistaj sindikatoj por internacia interkompreniĝo sur la bazo de la komuna pacvolo de ĉiuj edukistoj. Ĉiujare – lastfoje en Bruselo, Parizo k Hamburgo – estis okazigitaj grandaj „edukistaj tagoj“, kiuj servis al tiuj ĉi taskoj.

Kiel forta estas la internacia solidaro, pruvas la fakto, ke okaze de la rigoraj senoficigoj, instigitaj de la nacisocialistaj ministroj Frik k Francen, la subtenkaso estis subtenata per grandaj donacoj de la franca, belga k angla instruist-sindikato.

En la batalo kontraŭ militagitaj lernolibroj, kontraŭ la maljusto de la neenoficigo de laikaj instruistoj k kontraŭ la mizero en la junulara deviga eduko staris la organizo ĉe gvidanta loko.

En la tempo de la kulturkrizo ĝi postulas la ĉesigon de la lerneja malkulturado k flegadon de edukista sistemo, sendependa de ekonomiaj k eklezaj potenc-grupoj.

Famaj pedagogoj pledas k laboras por tiuj ĉi postuloj, ekzemple la Berlina eksa lernej-konsilanto prof. Paŭlsen, A. Jensen, prof. A. Zimzen (Siemsen). Plie la AFLD peras viglan interŝanĝon precipe de germanaj k francaj infanoj. La „Internacia profesia sekretariejo por instruistoj“ diras en sia bondeziro: „Dek jaroj da *universala* instruist-sindikato en la Germanio de malvasta profesia konscio, en la Germanio de ekzamenoj k rajtigoj, dek jaroj da *libera* instruist-sindikato en la Germanio de la tradicioj, tiuj ĉi vortoj signifas multe da batalvolo, da rezignoj k oferemo, da persona kuraĝo k liberiĝemo.“

TRA ESPERANTIO

El la redaktejo.

„Pro manko de loko ni devis prokrasti la enpresigon de via artikolo.“ Tiu komuniko minacas fariĝi stereotipa en la rubriko „Nia poŝto“.[1] Pro la provizora dusemajnigo de „S-ulo“ kompreneble sentebliĝas pli forte la spaca limigiteco. Parte kulpas ankaŭ la K-doj mem, pro tio ke ili ne klopodas *koncize* verki k ne ĉiam eblas koncizigi manuskriptojn, eĉ kun la plej bona volo de l'redaktoro. Estas ja kompreneble, ekzemple, ke la pridiskutado de problemo postulas spacon; tro koncize verkita artikolo en tiu okazo domaĝus la komprenon. Tamen nia gazeto ne nur estu „diskutejo“, sed ankaŭ „informejo“, k la informa parto de „S-ulo“ povus esti pli riĉa, se multaj diversregionaj K-doj kutimiĝus kunlabori; ĉi tiu parto devus konsisti ĉefe el *tre koncize* verkitaj artikoloj, tamen originalaj laŭ sia enhavo k entenantaj nur sciindaĵojn. Ni petas la K-dojn klopodi tiudirekte. El tiaspeca materialo nenio bezonas esti prokrastata, k la verkantoj ne bezonas timi malakcepton de siaj skribaĵoj.

*

Pri la skribo de l'propraj nomoj en „S-ulo“ ni volas fari respondan rimarkon. Ĉe propraj nomoj de personoj (k se necese, ĉe geografiaj k historiaj nomoj) ni aldonas post la ortografio, kiu respondas al la proksimuma prononc-maniero de l'nomo, inter krampoj la nacilingvan skribformon, sed nur unu fojon en artikolo, en kiu la sama nomo ripetiĝas multfoje. Ni ne indikas interkrampe la nacian skribformon en tiaj kazoj, en kiuj skrib- k prononc-maniero estas identaj aŭ preskaŭ identaj, ekz. Roterdam (= Rotterdam), Hartman (= Hartmann). Ankaŭ ne, se temas pri konataj nomoj kiel Marks, Luksemburg (= Marx, Luxemburg), kondiĉe ke la esperantigita formo estas tuj komprenebla por ĉiuj. Ni petas la K-dojn el regionoj, kie ne estas parolata la angla, franca aŭ germana lingvo, en siaj skribaĵoj indiki al ni la prononcmanieron de l'propraj nomoj. Pli konatajn geografiajn nomojn ni plene esperantigas.

Ĉi tiu problemo estas unu el la plej malfacile solveblaj. La SAT-anoj tre helpus ties solvon, se ili mem jam esperantigus sian propran nomon. Ili pensu, ke plejofte ilia nacie ortografita nomo ne povas ne esti kripligata de eksterlandanoj ĉe la elparolo; k ke plie ĉi tiuj lastaj ne komprenas, pri kiu temas, kiam la nomo estas ĝuste elparolata laŭ la nacia maniero. For ĉian naciemon! kiu ĉiurilate malhelpas aŭ ĝenas la rilatojn inter la homoj.

[1] En ĉi tiu n-o ekz. ni ne povis enmeti la *JUNULARA PAĜO*-n, kvankam restis tempo al ni ĝin prepari por la presigo; sed ni ricevis ĝin multe pli malfrue ol la materialon por la *SENN. PED. PAĜO*, kiu konsekvence havis la unuan vicon; ni ne povis aperigi samtempe la *JUN. P.*, ĉar ankaŭ „LA LERNANTO“ faras parton de ĉi tiu n-o k estas neprokrastebla.

La Unua kunsido de Sennaciistoj ĉe la XIa SAT-Kongreso.

Dum kelkaj tagoj nia kunveno estis anoncita sur la kongres-informtabulo, sed ĉiam intervenis io — ĝis fine inter SAT-kunsidoj ebliĝis la unua kongreseto de la sennaciistoj el membroj de SAT. Malferme petis la provizora sekretario, K-do Veder, elekti prezidanton. Se li estus nominta sin mem al tiu ofico, li estus farinta sambone, ĉar unuvoĉe la kunsidantoj trudis al li la taskon.

K-do Veder proponis k la gekunsidantoj akceptis orde trakti k diskuti ĉefe du punktojn, nome: raporto de la provizora sekretario k raportoj de la aktivaj Gek-doj. K-do Veder pentris skizon pri la firmiĝo de la sennaciista tendenco en SAT. Tiu plifirmiĝo per organizita agado fariĝis necesa pro la neantaŭvidebla kontraŭstaro de aro da internaciistoj, kiuj pretendis, ke la sennaciistoj ne devas havi lokon en SAT. La publikigo de la „Manifesto de la Sennaciistoj“ donis al nia tendenco la grundon, de sur kiu nia ekmarŝo kiel organizata tendenco fariĝis ebla. Sian pli profundan kaŭzon la kristaliĝo de nia tendenco trovis en la epoko de potenciĝanta naciismo, de plej akraj, inter si batalantaj kapitalistaj interesoj, kiuj sub vualo de naciaj postuloj provas kolekti ĉirkaŭ si la estontajn defendantojn al siaj profitoj ekster siaj klasanoj — el inter la proletaro. Leviĝanta nacia kapitalista klaso bataligu siajn proprajn filojn k vicanojn por „liberiĝo“, tio estas: profito. La sennaciistoj faros ĉion, por ke la laboristoj en tutmondo estu batalantoj nur por sia propra klaso. La agadraporto montris sufiĉe larĝan aktivecon de la Nov-Jorka sekretariaro. Pli multe ol 2000 poŝtaĵoj estis dissenditaj k centoj ricevitaj.

Pri la enhavo de „Ĉirkaŭ la Globo“, estis konsentite forlasi la priskribojn el la usona socia vivo k ekskluzive servi al la sennaciista tendenco. Depost oktobro do aperos „La Sennaciista Bulteno“ anstataŭ „Ĉirkaŭ la Globo“. Kiel membroj sin anoncis eĉ tute ne atendita nombro. Se kotizoj estus trafintaj la sekretarion samkvante, li ne bezonus raporti, ke la elspezojn kotizis preskaŭ nur Nov-Jorko, krom la preskostoj por la 3000-ekzemplera „Manifesto“. Ĉefa propono veninta de diversaj K-doj rekomendas presigi la „Manifeston“ en diversaj nacilingvoj.

Antaŭ ĉio nia frakcio devos fariĝi firme elkonstruita organismo. Kotizon pagu ĉiu membro, almenaŭ malaltan, escepte la senlaboruloj laŭ la nuna kutima maniero. Kotizo estas grava ordigilo; sen ĝi oni ne scias, ĉu ekzistas serioza volo subteni ian ajn aferon.

La propono presigi nian „Manifest-o“n diverslingve estis diskutata entuziasme k aprobe de ĉiuj ĉeestintoj, krom unu. Montriĝis, ke tradukoj en pluraj lingvoj estas preskaŭ prespretaj k la sekretario nur atendas inundon en la pres-rezervmona kaso. Alvenis skribaj raportoj, el kiuj legis K-do Veder k li laŭdis la imitindan aktivecon de la Plzen'aj K-doj.

K-do kompartiano parolis pri sia malfacila pozicio en sia partio pro sia sennaciista starpunkto. Laŭ li ne estos eble resti en la kompartio, ne ĉar liaj regionaj K-doj malkonsentas kun li, sed pro la frakcia denuncado pri „malfidelo“ al la „ĝusta“ parti-linio. Ĉiuj K-doj malkonsilis eksiĝi el la kompartio, se lia aparteno al la sennaciista frakcio izolus lin (ekspartianigus lin); tiam li prefere eksiĝu el la frakcio k agadu nur laŭpove por sennaciismo. La kunsido akceptis tiurilate plene la principan vidpunkton, eldiritan en la manifesto: „Fermitan sekton, apartigitan de la cetera klasbatala movado, la sennaciistoj ne celas formi. Ili nepre volas resti en intima kontakto kun ĝi!“

Kun alpreno de tiu ĉi vidpunkto k kun la realigo de l'deziro de la kunsidintoj elpaŝi en la arenon de ideologia batalo helpe de la naciaj „help“-lingvoj, la sennaciistoj kunvenintaj en Amsterdam puŝis nian frakcion sur la vojon, kie kuŝas progreso.

Antaŭen al laboro!

Sekr. Veder (SAT-ano 1307).

Kie restas la esperantistoj.

Responde al K-do 14 561 mi volas mencii jenon: La nunan staton de l' esp. movado oni ne povas plu mezuri laŭ la nombro de organizitaj esp-istoj. Estas absolute malĝuste opinii, ke la neorganizitaj esp-istoj, kiuj iam lernis esp-on, ĝin tute forgesis. Por ĉiu laboristo estas ja necese organiziĝi sindikate, por batali pli bone por la pliboniĝo de sia ekonomia stato, k — politike, por batali por la efektivigo de l'socialisma sociordo. Esperanto estas por ni ja nur ilo. Multaj agantoj en la lab. movado, kiuj lernis esp-on, eĉ ne havas tempon partopreni la agadon de esp. kluboj k resti aktivaj membroj tie. Tamen, se estas por ili necese, ili uzas la lingvon. Ili korespondas, ili legas literaturon, sed la gvidantoj de l'esp. movado mem ne scias pri tio. Por pluraj personoj esp-o restis individua plezuro. Ili ĝuas la legadon de siaj kores-

pondaĵoj, ili tradukas ion aŭ alian por si mem ktp. Ankaŭ tio estas granda merito de esp-o, ke ĝi sukcesas plivariigi la tiel grizan k unutonan vivon de ordinaraj laboristoj. Sed la tasko de l'gvidantoj de la lab. esp. movado k la tasko de personoj, kiuj sentas sin esti taŭgaj por plia por- k per-esp-a agado, estu — doni per esp-o al esp-istoj pli multajn eblojn riĉigi sian ĉiutagan vivon per esp-o.

Ĉiuloke la unua tasko de esp. perantoj estu, favorigi por esp-o la lokajn lab. esp. gazetojn. Esp-istoj mem sendu al la redakcioj kiel eble plej multajn tradukojn el esp-aj gazetoj, k vi vidos, ke la redakcioj ne malakceptos viajn skribaĵojn. La gazetoj komence estas pli favoraj aperigi per-esp-ajn artikolojn. Se en ĉiu artikolo estas notita eĉ per unu linio aŭ nur per 2—3 vortoj, ke la artikolo estas peresp-a, ĝi jam per si mem estas granda propagando por esp-o.

Fine — la plej bona rimedo por ligi esp-istojn pli firme kun la lingvo, estas esp-aj rubrikoj en nacilingvaj gazetoj. En ĉiuj lokoj, kie tiaj konstante aperas, oni povas konstati pli grandan progreson de esp-o k pli firman ligiĝon de novaj esp-istoj kun esp-o.

N. Ruus (15 428).

La lab. esperantismo en Germanio post la skismo.

Observoj de Lajpcigano.

Ĉiuj devas scii pri la spertoj de la germ. lab.esp-istoj en la lastaj jaroj, ĉar la samo okazos ankoraŭ en multaj aliaj landoj. Jam depost kelkaj jaroj daŭras skismiĝo ĝenerale inter la germaniaj lab. organizoj, k ni estis sufiĉe optimistaj por ne kredi, ke la lab. esp. movado ankaŭ dispartiĝus pro la infekto. Pro la skismo en aliaj organizoj okazis en la Lajpciga popoldomo ofte bruado dum la kunvenoj; poste eĉ estis disbatataj instaloj de l'popoldomo, tiel ke la administracio malpermesis al komunistoj en ĝi aranĝi kunvenojn. Post la skismo ĉe la germ. lab. esp-istoj formiĝis en diversaj lokoj socialistaj esp. grupoj, SAT-rondoj aŭ grupoj el senpartiuloj. Ĉiuj tiuj grupoj propagandas por si mem k faras proprajn kursojn.

En la Lajpciga SAT-rondo oni nun rimarkas K-dojn, kiuj ne plu apartenas al iu ajn ekzistanta grupo krom SAT. Por ambaŭ grupoj, same kiel por la SAT-rondo la kunvenoj okazas merkrede en la popoldomo. Kelkfoje la SAT-rondo aŭ la socialista esp. grupo devas okupi la ĉambron apud siaj „amikoj", kiujn parte oni aŭdas paroli. Ni havus la rajton, same kiel tion faris k faras niaj „amikoj", denunci la pure komunistan esp. grupon ĉe la popoldoma administracio (ĉar ĝi, pro la skismo, tie ne plu rajtus kunveni, laŭ administracia dekreto).

For estas la iamaj komunaj multnombre vizititaj kunvenoj en Lajpcigo, for la konfido de multaj al ni esp-istoj en tuta Germanio! Pro la daŭra interbatalo k la skismo inter la laboristaro, jen tie ĉi jen tie la simpatio ĉe multaj por iu ajn lab. organizo estas for. Nur kun tiuj K-doj, kiuj ĝis nun ne perdis la konfidon al la organizo, socialismo, esp-o, ni kunbatalas informante k klarigante pri la vera situacio tutlaboristara k en SAT.

M. Häckel (1162).

Laboristaj gvidantoj k esperanto.

En la ITF-Bulteno (okt. 1931) oni povas legi sub la titolo „Ne juĝu antaŭtempe!" jenon: „Antaŭ kelkaj monatoj nia sveda K-do Ernesto Eriksson pasigis kelkan tempon en Zuriko, kie li kaptis la okazon por vidi la sekretariejon de l'S.L.I. (Socialista Lab. Internacio). Ĉar K-do Eriksson krom la sveda lingvo scias nur esperanton, li povis interparoli kun la sekretario de l'Internacio, K-do Adler, nur per la helpo de unu el la oficistoj, kiu scias esp-on. K-do Adler, kiu malakceptas esp-on, deklaris ĉe la fino de l'konversacio, ke li neniam ankoraŭ aŭdis paroli ĝin antaŭe. — Sekve estas rekomendinde, ke la kontraŭuloj de esp-o, antaŭ ol esprimi opinion pli malpli nematuran, instruiĝu pli detale pri tiu ĉi lingvo."

Ĉe la transportlaboristoj.

Konsekvence el la decido de la fakkunsido de esp. transportlaboristoj ĉe la XIa Sat-Kongreso, estas nun konsistigita en Vieno Internacia Oficejo de l'Internacia Federacio de Esp-istaj Transport- k Trafiklaboristoj. Prezidanto estas K-do *J. Slezak*, tramisto; sekretario K-do *A. Berdan*, tramisto; kasisto K-do *J. Wimmer*, fervojisto. La adreso de l'Oficejo estas: Geistingergasse 1, 6/16, *Wien XIX*. Ĉiujn skribaĵojn rilatajn al la IFETT-movado oni sendu de nun al ĉi tiu adreso.

EN NIA MOVADO

KRONIKO

Germanio. *Dresden:* La 17. sept. okazis SAT-kunveno, en kiu K-do Vogel raportis pri la XIa. Dum la diskuto la iama peranto Sczepanski deklaris subite la SAT-rondon likvidita k propagandis kontraŭ SAT. K-do Kuhnt kiel 2. peranto protestis kontraŭ tiuj diroj k oni daŭrigis la kunvenon, dum la opozic. brue forlasis la ĉambron kunportante kompreneble la tutan materialon (ankaŭ la kason), kiu apartenas al la Rondo. Sczepanski promesis post revizo transsendi la monon, sed ĝis nun tio ne okazis. La 8. 10. kunvenis fidelaj SAT-anoj — estis 16 k 19 gastoj; oni elektis K-don Kuhnt (8 478) kiel peranton. Oni reorganizis la rondon k pensas, ke la laboro nun estos pli fruktedona ol antaŭe. (E. K.) **Hungario.** La CK. de Hung. LEA (HESL) ellaboris jarplanon pri instruado, propagando, korespondo, grupa vivo k akiro de novaj membroj. La planon ricevis ĉiuj grupoj por efektivigo. En la div. grupoj jam komenciĝis la konkurado por ĝia efektivigo. Granda estis la manko de taŭgaj instruantoj. Fine ni sukcesis starigi superan kurson, kiun sukcese gvidas K-do E. Baranyai. El 36 seriozaj partopr. en dec. ni esperas havi bone edukitajn instruantojn laŭ bezono. En la div. grupoj amase komenciĝas la kursoj. En Budapest (unua grupo) kurso por komencantoj kun pli ol 30 p. En Kispest (3. grupo) progresanta k komencanta kurso. En la 6. grupo (Budap.) 25 komencantoj. En Pesterzsebet (9. grupo) 3 kursoj sufiĉe vizitataj. Krome kursoj komenciĝis en la 27., 32. k 14. grupoj. En Kelenföld kurso por komencantoj kun 24 p., plejparte tramistoj. En Oroshaza kurso kun 30 p. En la tuta provinco revigliĝis la laboro. La 3. grupo aranĝis je 26. 9. kulturvesperon, kiun partoprenis 300 Gek-doj. (Laŭ „Antaŭen"). **Usono.** *Nov-Jorko:* La loka SAT-rondo havas regulajn kunvenojn. La membroj dividis inter si la peresp-an laboron, verkas k aperigas artik. en ĉiuj lab. gazetoj por atentigi pri SAT. La eduka komitato aranĝis eduk-kunvenojn k K-do Veder interese parolis pri sia vojaĝo tra div. eŭropaj landoj k pri la SAT-Kongreso. Kurso por komencantoj malfermiĝos en nov.; ĝi estas vigle propagandata de la rondanoj. (1801).

EKSTER NIA MOVADO

La Usona Federacio de Geinstruistoj, membro de la „Tutmonda Federacio de Edukaj Societoj" (WEFA) prezentis al la nunjara kongreso de l'Federacio en Denver rezolucion por „esplori la demandon pri internacia lingvo, esp-o ekzemple, kiel rimedo por realigi la celojn de l'Federacio Tutmonda k raporti pri tio ĉe la venonta kongreso". Ĉi tiu rezolucio estis unuanime aprobata.

*

La Haga telefon-administracio uzas esp-on; ĝi instalis en publikaj aŭtomataj telefonstacioj ŝildojn kun instrukcioj, kies teksto estas krom en nederlanda, ankaŭ en franca, angla, germana k *esperanta* lingvoj.

*

La stenograf-oficejo de l'hungara parlamento dissendis enketon en esp-o al ĉiuj esp-istaj organizoj por tradukigi nacilingven k transdoni al la oficejo de naciaj parlament-stenografoj. La rezulto de tiu enketo pri salajroj, labor-organizado, labor-tekniko, sistemoj uzataj ktp. aperos en libroformo ĉe Stenograf-Oficejo de la Hung. Parlamento, Budapest V (kiu liveras ĉiujn detalojn).

*

Grandan sukceson havis la radio-kursoj esp-aj en Japanio: ilin aŭskultis en la tempo de 20. 7. ĝis 31. 8. 31 miloj da personoj (la unua eldono de l'lernolibro — 8000 ekzempleroj — tuj elĉerpiĝis, la dua — 10 mil ekz-oj, forvendiĝis en la unuaj tagoj de l'kurso k oni aldone presigis 2000). Dufojan perradian diktadon partoprenis por ekzameno 642 k 625 personoj, el kiuj 83 % faris nur malpli ol 5 erarojn. La radio-stacio estas kontenta pri la rezulto.

*

Oni inventas plue...

Pri la reform-angla lingvo vi povis legi noton en n-o 368/69 de „S-ulo". Tiuj laŭroj ne lasis ripozi aliajn personojn, kiuj inventis projektojn de reformita franca k germana lingvoj! La rezulto de tiaj projektoj estas klara por ni esp-istoj. Cetere tiuj, kiuj havas hodiaŭ iluziojn tiurilate, morgaŭ mem spertos la fiaskon k eble iutage tiros la konsekvencon, kiel tiu s-o Biddle, ekssekretario de *Brita Occidental-Societo*, kiu publikigis en „Brita Esp-isto" (nov. n-o) sciigon, ke li forlasis Occidental, ke la nomita societo ĉesis funkcii, k ke li mem de nun fervore propagandos por esperanto...

RECENZEJO

Duope ricevitajn verkojn ni recenzas, unuope ricevitajn ni nur mencias.

H. Haefker. Jarmiloj pasas. IIa vol. Ĉe Heroldo de Esperanto, Köln. Form. 15×22 cm. 247 p. Duonlede bindita. Prezo: 9 mk. g.

Tiu ĉi dua volumo estas same interesa k pensiga, kiel la unua. Oni povas tamen rimarki, ke la aŭtoro, parol-

ante pri okazaĵoj pli proksimaj al ni, ne montris saman senpartiecon, kiel parolante pri malproksimaj tempoj. Efektive, lia naciisma partieco evidentiĝas per la relativa spaco, kiu estas donita al la diversaj historiaj okazaĵoj k kiu ne estas ĉiufoje proporcia kun la malegala graveco de tiuj okazaĵoj.

Denove rekomendante la legadon de tiu atentinda, ĉar serioza, verko, oni tamen ne povas ne bedaŭri, ke la aŭtoro uzas tro da senutilaj neologismoj, k precipe, ke lia stilo estas ofte tro abstrakta, tute malklara k eĉ nekomprenebla. Por la bono de nia afero estas la nepra devo de ĉiu recenzanto senĉese k insiste postuli de ĉiu ajn verkanto la klarecon k facilan internacian kompreneblecon, ĉar facila tutmonda komprenebleco estas, en esperanta literaturo, pro la diversnacieco de la legantoj, multe pli necesa ol en iu ajn nacia lingvo. Estus tre utile, ke kelkaj diversnaciaj gvidantoj de superaj kursoj pri esp-o tradukigus de siaj lernantoj kelkajn samajn fragmentojn el la Haefker-a libro, tiamaniere, ke la komparo inter la diverslingvaj tradukoj montru, ĉu la originala teksto estis same komprenata de la diversaj tradukintoj. *E. Grosjean-Maupin.*

K. Kalocsay, Rimportretoj. Galerio de Esperantaj Steloj. Eld. Literatura Mondo, Budapest. 128 pĝ. Form 10×13. Kun fotoj. Prezo: bind. 5 pengoj, broŝ. 3 p.

Rimaro bagatela, triviala.
Flatemo, ŝerco, sprito artifika.
Versar' korekta, tamen senmuzika
Pro l'tem-propono tro banala.

Portretoj? Kavalkado pala,
Prez-etiketularo en foiro.
Versar' korekta, tamen sen inspiro.
Rimaro bagatela, triviala. *N. B.*

Nova gazetservo peresperanta.

Orienta gazetservo. Eldonata por gazeta uzo de la Komitato por Internaciaj Rilatoj. No. 5, Mao-tan Street, *Nanking*, Ĉinio. Vol. I, n-o 1. 25. sept. 1931. La unua n-o de tiu gazetservo esp-lingva, kiu laŭ la plano de l'eldonantoj aperas almenaŭ unufoje ĉiumonate k estas senpage havebla por ĉiu interesiĝanto ĉe supra adreso, entenas materialon pri la ĉino-japana konflikto en Manĉurio, reprezentantan la vidpunkton de la Nankina registaro. Kia paradokso! Esp-o uzata oficiale por naciistaj celoj.

The Chinese Nation (La Ĉina Nacio). Sama adreso. Anglalingva semajna revuo de la Internacia Rilat-Komitato de la Nankina registaro. Prezo: 20 cendoj por n-o.

La kajero n-o 16 de l'30. sept. 1931 entenas detalan priskribon pri la japana okupado en Manĉurio, ĝiaj motivoj k historia fono.

MEMORNOTO

Represis el „S-ulo":

The Los Angeles Citizen, 9. 10., manif. en Italio (363); *Le Semeur*, Falaise, 15. 10., pri ĉinia lab. vivo.

Priesper. artik. k notojn enhavis:

The Los Angeles Citizen, 16. 10.; *Le Réveil Ouvrier*, Nancy, 21. 10., 31. 10.; *Le Peuple*, Bruselo, 1. 10. (2 artik., unu spec. pri ITF k esp-o), 18. 10., 20. 10.; *La Wallonie*, Liége, 16. 10.; *Avenir du Borinage*, Cuesmes, 16. 10.; *En Avant*, Mons, 1. 6.; *L'Etincelle*, Bruselo, 20. 10.; *Signalen*, Stokh., 22. 10., 29. 10.; *Le Populaire*, Paris, 26. 10., 28. 10.; *Travail*, Lyon, 31. 10.; *L'Avant-Garde*, Tours, 31. 10.; *ITF-Bulteno*, Amsterd., okt. (rubr.); *Darbs*, Jelgava (Latvio), 8. 10. (kun cito pri SAT); *The Los Angeles Examiner*, 11. 10.; krome usona ĵurnalĉeno en 27 urboj (2 milionoj da ekz-oj) presigis artik., en kiu estas konsiderata esp-o; *Fränk. Tagespost*, 28. 9., 20. 10.

Pri la SAT-Kongreso raportis:

The New Leader, Nov-Jorko, 10. 10.; *Industrial Solidarity*, Chicago, 13. 10, raporto de Veder; *Der Volkslehrer*, Langensalza, 11. 10. (kun citoj el „S-ulo" n-o 360); *Der Kämpfer*, Chemnitz, 2. 9.

NIA POŜTO

Eksterulo. – Jes, ni regule sendas interŝanĝe „S-ulo"-n al „l'en Dehors" k se ĝia eldonanto ne mencias nian gazeton en la „Memento", estas kredeble pro tio, ke lia kompreno pri lojalo k senpartieco estas alia ol via – k nia. Sed la Armanda sinteno lasas nin tute indiferenta. – *E. L.*

E. A. Auer. – Ne sufiĉe matura estas via versfarado; ankaŭ laŭ enhavo la poemoj ne taŭgas por nia gazeto.

17 445. – La akuzito ne estas membro; sekve ni ne enmetos la noton, sed nur zorgos, ke li ne aniĝu.

Latviano. – Komuniku al ni vian adr., por povi interrilatigi vin kun la K-do; la noton ni ne aperigos en „S-ulo". – *Red.*

KORESPONDADO

Unu enpreso, simpla trilinia anonceto kostas 0,80 mk g., ĉiu plia linio 0,50 mk. g. – Grandaj anoncoj kun kadro: po kv. cm. kostas 0,20 mk. g.

AŬSTRIO

K-do Anton Friedmann, Waidhofnerstr. 80, *Amstetten*, interŝ. PM, kĉl, pref. kun Sovetio. Sendu unue! Mi sendos kompl. seriojn. Resp. garantiata.

ĈEĤOSLOVAKIO

4 modellignaĵistoj ĉe ŝkoda fabriko, kiuj partoprenas kurson por progresintoj, dez. koresp., L. Skribu al: K-do J. Pelcman, Sladkovskèho 29/III, *Plzen*.

5 K-doj koresp. kun flor- k ĝardenistoj el ĉ. landoj. Ĉiam resp. Adr.: Lad. Kynĉl, flor. Pod. Slovany 16 Ĉ-ujo, *Praha II*.

DANIO

LETERVESPERON aranĝos Socialista Junular-Asocio komence de decembro. Organizoj, individuoj sendu L multnombre! Resp. garantiata. Adr.: K-do Chr. Christoffersen, Marienlystgade 24, *Odense*.

GERMANIO

Por miaj kurs- k grupanoj (15 Gek-doj) mi serĉas gekoresp-antojn en ĉl., pri ĉ. t., L, PK, PI, bfl., fotoj, PM. Skribu multnombre! Certe resp. Adr.: Walter Feller, Niederstadt 28, *Waldheim/Sa.*

HUNGARIO

K-do E. Baranyai, Dobozi-u 25, *Budapest*, serĉas gekoresp-antojn por siaj 50 gelern. en ĉl., pri ĉ. t. Resp. gar.

NEDERLANDO

Kelkaj gelernantoj koresp. pri ĉ. temoj PI, PK. Adr. Remeyer, frizisto, Zwolscheweg 161, *Apeldoorn*.

Dez. koresp. kĉl, pri unua helpo okaze de akcidentoj k pri savnaĝado. Skribu al: P. J. Coppens, Meermanstr. 60, *Rotterdam*.

PORTUGALIO

La libera esp. grupo „Terra e Liberdade" (Tero k Libereco) koresp. kun tutmondaj esp-istoj k asocioj. Adr.: Manuel Oliveira Moreira, Rua Miguel Bombarda 75, *Barreira*.

SOVETIO

K-do I. Sklemenov, K. Marks Str., Radio-Centro, *Irkutsk*, kĉl, pri ĉ. temoj.

Atentigo.

Timegante, ke niaj Sovetiaj K-doj estu ĝuste informataj pri la okazantaĵoj en la Esperanta Laborista Movado, la CK de SEU malpermesigis en Sovetio ĉiujn SAT-eldonaĵojn. Multaj SAT-anoj tamen deziras havi interrilatojn kun Sovetianoj k pro tio ni publikigas k -os – korespondpetojn elĉerpitajn el „Isto".

K-do *Zavadskoj-Krasnopolskij* dez. kor. pri pedagogio k lernado de lingvoj. Universitetskaja ul. 3, kv. 3, *Jaroslavl*.

K-dino *V. Orlova* dez. kor. kĉl pri sporto, turismo k muld-arto. Poŝtkesto 776, *Moskvo*.

K-dino *Mario Razuvaeva* (21-jara, studentino) kun seriozaj gejunuloj el ĉl. L, PI. Pokrovka 31, ĉ. 49, *Moskvo*.

K-do *E. Ostapenkov*, ledisto, dez. kor. kĉl. pĉt. ul Volodarskogo 48, *Torĵok*, Mosk. obl.

K-do *M. Havrilko*, studento de marteknikumo, dez. kor. kĉ. pri ĉ. t. k interŝ. gaz., librojn. ul. Dzerjinskogo 28, kv. 12, *Odessa*.

K-do *Ejvin*, dez. kor. per PI. Ĵilanska 16, 2, *Kiev*.

K-do *Maj-Majevski*, dez. kor. kĉl., Vozduĥoflotskoje ŝose 60, *Kiev*.

K-dino *Sofio Kalinska*, pri klasbat. temoj, il. gaz., PI. Dorogoĵicka 37/10. *Kiev*.

K-dino *Paja Minkovska*, pri klasbat. temoj, il. gaz., PI. Ĵilanska 130/20, *Kiev*.

K-dino *Mario Tabaĉnik*, il.gaz., PI. Gogolevska 30/17, *Kiev*.

Ĉar al mi estis rifuzite post la kongreso en Amsterd. ree eniri Anglion (pro politika suspekto), mi kore dankas al ĉiuj anglaj Gek-doj, kiuj iam helpis min k faciligis al mi la restadon en Anglio. Sennaciece: Bern Weber (14 909), Mainz. Koresp. adr.: V. Quakkelaarstraat 177, *Vlissingen* (Holando).

ENHAVO

Presejo Oscar Wettig. Gelnhausen (Germanio)